

NAŠ ČASOPIS

Priloga

Številka 19

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA OBČINE VRHNIKA

MAREC 1977

Prebivalcem občine Vrhnika

**NAVODILA
V
PRIMERU
NARAVNIH
IN
DRUGIH
MNOŽIČNIH
NESREČ**

NAVODILA PREBIVALCEM OBČINE VRHNICA V PRIMERU NARAVNIH IN DRUGIH MNOŽIČNIH NESREČ

Skoraj ni dneva, ko bi ne brali ali ne slišali o nesrečah doma in v svetu. Spomnimo se katastrofalnih potresov na Kitajskem, Italiji, našem Posočju in ne nazadnje v Romuniji, za vsakoletne poplave v Jugoslaviji in svetu pa na požare ter na vrsto drugih nesreč.

Naše mesto leži na potresnem območju, zato nas lahko preseneti rušilni potres, kakršni so že bili v preteklosti, da ni nemogoč požar in da tudi poplave niso izključene. Tudi vojna, največja nesreča, ki jo lahko doživi človeštvo, bi bila v današnjem času, zaradi uporabe jedrskega, biološkega, kemičnega in meteorološkega orožja uničujoča. Iz izkušenj vemo, da je nesreča mnogo hujša, če nanjo nismo pripravljeni, ker nas preseneti in povzroči med prebivalci paniko, strah in zmedenost. Prav to je tudi vzrok za nepravilno ravnanje v odločilnih trenutkih, ko bi bila potrebna največja zbranost in razsodnost. Proti vsaki nesreči se lahko zavarujemo, čeprav se nam zdi še tako strašna in brez izhoda. Če bomo pravilno poučeni in če bomo pravočasno izvajali zaščitne ukrepe, bo število človeških žrtev in materialne škode minimalno.

V ta namen izda občinski štab za civilno zaščito naslednja navodila:

I. SPLOŠNA NAVODILA

Mesto Vrhnika in njeno okolico ogrožajo različne naravne nevarnosti, med njimi pa so tudi take, ki jih povzročajo promet, tehnološki procesi v proizvodnji in drugi vplivi. Občina Vrhnika leži na potresnem območju, kjer je možen potres do osme stopnje po CMS (Cancani – Mercalli – Sieberg) lestvici. Neurja ter izlivi vodnega toka Ljubljanice lahko povzročijo poplave, težave pa nam lahko povzroči tudi huda zima s preobilico snega.

V času vojne bo Vrhnika izpostavljena zračnim napadom, obrambne priprave pa so zaradi naglega razvoja tehnike in uničujočih delovanj sodobnega orožja zapletene in zahtevne.

Ob vsaki nesreči so najbolj kritični prvi trenutki, zato je nujno, da vemo, kako ukrepati prav takrat, da se izognemo paniki in s tem še hujšim posledicam.

OBVEŠČANJE!

Hudo je, če smo ob nesreči prepuščeni sami sebi, zato je najbolje, da v takih primerih pokličemo pomoč strokovnih organov:

- | | |
|------------------|---------------------|
| – javna varnost, | telefon številka 92 |
| – gasilci, | telefon številka 93 |
| – reševalci, | telefon številka 94 |

V primeru nesreče bomo sporočili, kaj se je zgodilo in kje, število ponesrečencev in njihovo stanje. Če nam telefon ni dosegljiv, bomo obvestili strokovne organe kako drugače, vendar čim hitreje.

Ob nevarnosti, ki bi ogrožala mesto in okolico, nas bo s predpisanimi znaki opozarjala služba za obveščanje, javljanje in alarmiranje s sireni.

1. Nevarnost zračnega napada – zavijajoč 60-sekundni zvok siren:



2. Nevarnost delovanja jedrskih, bioloških ali kemičnih sredstev – zavijajoč zvok siren 3-krat po 20 sekund s presledkom po 15 sekund:



3. Nevarnost naravne nesreče – enakomerni 20-sekundni zvok siren, podaljšani zavijajoči 20-sekundni in zaključni enakomerni 20-sekundni zvok siren:



4. Nevarnost požara – enakomerni zvok siren 3-krat po 20 sekund s presledkom po 15 sekund:



5. Prenehanje vseh nevarnosti – enakomerni 60-sekundni zvok siren:



Na znak nevarnosti zračnega napada pojdimo brez odlašanja v zaklonišče.

Na znak nevarnosti jedrske-biološke-kemične kontaminacije takoj nadenimo zaščitno masko in druga zaščitna sredstva in se umaknimo s kontaminiranega območja.

Na znak nevarnosti požara bomo zapustili poslopje in se zavarovali pred dimom in vročino.

Čeprav še nismo v nevarnosti, razmislimo o naslednjem:

- poiščimo najvarnejša in najodpornejša mesta v stanovanju,
- oglejmo si najbližje zaklonišče z vhodi in z izhodi,
- preglejmo varovalne naprave na napeljavah in napravah ter njihovo delovanje,
- odstranimo s podstrešja vnetljivi material in navlako,
- reševalna oprema, ki jo hranimo na določenem mestu, naj bo vedno pripravljena,
- zapomnimo si, kje je najbližji telefon,
- seznanimo se z organizacijo civilne zaščite na našem območju,
- sestavimo seznam hišnih stanovalcev,
- pozanimajmo se, kje lahko zaprosimo za pomoč v stiski in kam se lahko zatečemo.

II. POSEBNA NAVODILA

A. Ob potresu

Potresi so premiki zemeljskih plasti, povzročajo pa jih delovanje notranjih zemeljskih sil. Razlikujejo se po jakosti in trajanju na površini zemlje. Zaradi sprememb v hipocentru s energija potresa sprošča na površini zemlje v obliki navpičnega in vodoravnega valovanja. Epicenter – tako imenujemo površino zemlje nad hipocentrom – je seveda najbolj prizadet. Potresov sodobna znanost ne more napovedati. Skoraj vedno se ponavljajo v več zaporednih sunkih, v različnih časovnih presledkih in z različno močjo. Sunki so še posebno nevarni na močvirnatih in peščenih tleh. Običajno jih spremlja podzemeljsko bobnenje.

Sproščena energija ob potresu se meri v pospeških (Richterjeva lestvica) in nastalih posledicah (Cancani–Mercalli–Siebergova lestvica).

Da bomo razumeli obvestila in se izognili nepotrebnemu strahu, si oglejmo Cancani–Mercalli–Siebergovo (SMS) lestvico:

- | Stopnja | Učinki |
|---------|--|
| I. | Neznamen potres, ki ga zabeležijo le instrumenti. |
| II. | Zelo šibak potres, ki ga zaznajo lahko le občutljive osebe in še to samo v višjih nadstropjih. |
| III. | Šibak potres, ki ga zaznajo le občutljive osebe v notranjih prostorih zgradb. Podoben je drhtenju, ki nastane ob prevozu težkih vozil. |
| IV. | Zmeren potres, ki ga na prostem zaznajo le občutljivi ljudje. V prostorih ga opazimo po škripanju pohištva, zvenketu okenskih šip in steklenine. Viseči predmeti zanihajo. |
| V. | Močnejši potres, ki ga občutimo tudi na prostem. V notranjosti zgradb ga zaznamo po premikih pohištva, škripanju poda, nihanju odprtih vrat in oken, utripanju električne razsvetljave in pokanju slabšega ometa na stenah. |
| VI. | Močan potres, ki ga občutimo na prostem. Tekočine v posodah zapluskajo, predmeti popadajo s polic, visoko pohištvo se lahko prevrne, na zidovih nastanejo rahle razpoke. Posamezni dimniki se zrušijo in s streh odpadejo kosi opeke. |
| VII. | Zelo močan potres. Prevrne se lahko težje pohištvo, na zidovih nastanejo večje razpoke. Poškodovani so številni dimniki, s streh zdrsi opeka, voda v vodnjakih se skali, utrgajo se lahko plazovi, zlasti snežni. Na napeljavah nastanejo večje poškodbe. |
| VIII. | Rušilni potres – drevesa se močno zamajajo ali zlomijo, prav tako zvoniki in spomeniki, poškodujejo se zgradbe s slabo vezano konstrukcijo, zgrajene na mehkem terenu. Na strmih pobočjih nastanejo razpoke, izviri vode so pomešani s peskom in blatom, močno je poškodovana napeljava. |
| IX. | Delno uničujoč potres – skoraj vse zgradbe se poškodujejo, porušijo se stare in „nepotresno“ grajene stavbe. Zunanje električne napeljave se potrgajo, na plinovodih nastanejo požari in eksplozije, poškodovane so ceste in železnice. |
| X. | Uničujoč potres – obstanejo le trdne in dobro zgrajene stavbe, toda tudi te so poškodovane. Poškodovani so mostovi in predori, lahko se porušijo jezovi HE objektov, na mehkejših tleh nastanejo razpoke, v hribih se utrgajo plazovi, železniške proge so neprevozne. |
| XI. | Katastrofalni potres – porušene so vse zgradbe, mostovi. Tla razpokajo, pojavijo se krtinam podobne vzpetine in novi rečni izviri. |

XII. Hudo katastrofalni potres – uniči vse, kar je ustvarila človeška roka. Spremeni se površina zemlje, hribi spremenijo oblike, kotline se napolnijo z vodo, jezera usahnejo, reke spremenijo struge, v morju se pojavijo novi otoki, nekateri izginejo, spremeni se obala.

Za potrese VII. stopnje po CMS lestvici je značilno, da nas hudo prizadenejo, ker nas je strah poškodb na stavbah.

Geološke in seizmološke raziskave so pokazale, da je na območju Vrhnik možen potres VIII. stopnje po CMS lestvici in to na mehkih, močvirnatih in prodnatih tleh, medtem ko je na trdih tleh jakost potresa manjša.

Kaj lahko in kaj je potrebno storiti ob potresu?

- Če stanujemo v višjih nadstropjih se takoj ko zaznamo prve tresljaje umaknimo med podboje vrat v nosilnih zidovih, v notranji kot prostora, ali v manjši prostor.



- Bodimo mimi in prisebni ter z besedo in zgledom pomirjevalno vplivajmo na okolico. Zavedajmo se, da je naša in rešitev naše družine odvisna predvsem od naše prisebnosti.
- Če se znajdemo zaradi rušenja v prahu, si zavežimo čez nos in usta robec ali krpo iz prepustnega blaga. Ne pozabimo pri tem na otroke, slabotne ter ranjene in jih zavarujemo, da se ne zadušijo s prahom.
- Ko minejo prvi potresni sunki, takoj zapustimo zgradbo po najvarnejši poti.
- S seboj vzemimo le najnujnejše.
- Če smo zasuti, skušajmo ugotoviti, od kod prihaja zrak, nato začnimo odstranjevati ruševine v tej smeri, zmerno in ne zaletavo.
- Če se ne moremo rešiti izpod ruševin, varčujemo z močmi in v primernih presledkih kličemo na pomoč reševalce. Ostanimo mimi, da preprečimo nadaljnje sesedanje ruševin.





- Ko nismo več v nevarnosti, pogledjmo za tistimi, ki so bili zasuti z nami in opozorimo nanje.
- Pri iskanju zasutih opozorimo reševalce na značilnosti stavbe in pokažimo napeljavo.
- Ne zadržujmo se v bližini zgradb, če nismo potrebni reševalcem, pač pa se umaknemo skupaj z družino na varen nezazidani prostor.
- Vode ne bomo uporabljali, dokler nam ne bodo sporočili, da je pitna, ker je lahko okužena zaradi okvar na cevovodih ali črpališčih.
- Ogibati se moramo napeljav, predvsem električnih, ker so lahko poškodovane.
- Mrtvih ne prenašajmo. Pokrijemo jih in zavarujemo pred mrčesom.
- Ne popravljajmo poškodovanih zgradb in ne rešujmo imovine brez sodelovanja za to usposobljenih reševalnih ekip.

Nikdar ne obupujmo. Ravnajmo vedno prisebno in mirno. Da bomo seznanjeni z organizacijo civilne zaščite v našem kraju in zaupali v rešitev, si oglejmo strukturo in namen civilne zaščite na zadnji strani priloge.

B. Ob neurju

V naši občini ni naselij, ki bi jim grozila neposredna nevarnost večjih poplav. Povprečna množina padavin v občini Vrhnika je 1850 milimetrov.

V zadnjih letih je vreme močno spremenljivo in kaže skrajnosti kot so suše in poplave. To vpliva na reko Ljubljanico, ki ob močnem deževju lahko poplavlja predvsem v naseljih, ki ležijo ob njej (Bevke, Blatna Brezovica).

- Da nas ne bi iznenadilo neurje ob daljšem deževju, neurjih ali hitrem taljenju snega, spremljajmo poročila hidrometeorološke službe in upoštevajmo njihova navodila.
- Škodo ob poplavi bomo zmanjšali, če bomo takoj, ko bomo zvedeli za nevarnost, umaknili na varno živino, predmete in prehrano.
- Pravočasno se bomo umaknili na varno tudi sami. Pred odhodom bomo izključili vso napeljavo in se oskrbeli s hrano ter s pitno vodo.
- Pripravimo si zasilni splav, ki ga privežemo pred vhomom v hišo.
- Če nas poplava preseneti, se preselimo v višja nadstropja ali podstrešja in z znamenji opozarjamo reševalce.
- Vode, ki ni razkužena, ne uporabljamo
- Cepimo se proti nalezljivim boleznim.

V novejšem času poznamo tudi tako imenovano meteorološko orožje, ki lahko na velika območja vpliva z nespremenjenim vremenom (npr. stalni dež, stalna suša). V zimskem času ovirajo normalno življenje obilne količine snega. Komunalni službi bomo v veliko pomoč, če se bomo ravnali po odloku skupščine občine Vmika o ureditvi zimske službe:

- Sneg moramo očistiti s pločnika, kakor hitro ga zapade 5 cm.



- Če zapade ponoči, ga moramo odstraniti do 6,30 ure. V času odjuge, očistimo sneg tudi ob pločnikih in požiralnikih.
- Ob zmrzovanju posipajmo pločnike s soljo ali peskom.
- Sproti odstranjujemo ledene sveče, ki vise s streh.

C. Ob požaru

Vzroki za nastanek požara so različni, zato moramo temu primerno izbirati načine in sredstva za gašenje. Ob nepravilnem ukrepu lahko požar razširimo in s tem nevarnost še stopnjujemo.

Prizadevajmo si preprečiti požare ali jih že v kali zadušiti!

- Ne dovolimo otrokom igranja z vžigalicami.
- Pregorelih varovalk ne popravljajmo, ampak jih zamenjajmo z novimi.
- Prepričajmo se, če smo po uporabi zaprli dovod plina in izključili električne naprave.
- Vnetljivih čistil ne uporabljajmo v bližini grelnih naprav in pri pranju.



- Redno očistimo dimnovodne naprave in opremimo jih z iskrolovci.
- Požar v stanovanju pogasimo s priročnimi sredstvi (odeje, krpe, itd.).
- Ob širjenju ognja odstranimo gorljive predmete in zaprimo vrata in okna, da se požar ne razširi iz stanovanja.
- Goreče opreme in obleke ne mečimo skozi okna ali v druge prostore, da ne razširimo požara.
- Ne zadržujemo se v bližini plamenov, da ne dobimo opeklin.
- Požar se širi vedno iz nižjih nadstropij v višja in v smeri prepaha. Visoka temperatura močno vpliva na trdnost in nosilnost konstrukcije gradbenih elementov in povzroča rušenje.
- Pri umiku iz goreče zgradbe izklopimo električno in plinsko napeljavo.
- Če ne poznamo vzroka požara, se gašenja ne lotimo sami, posebno ne okolj napeljav.

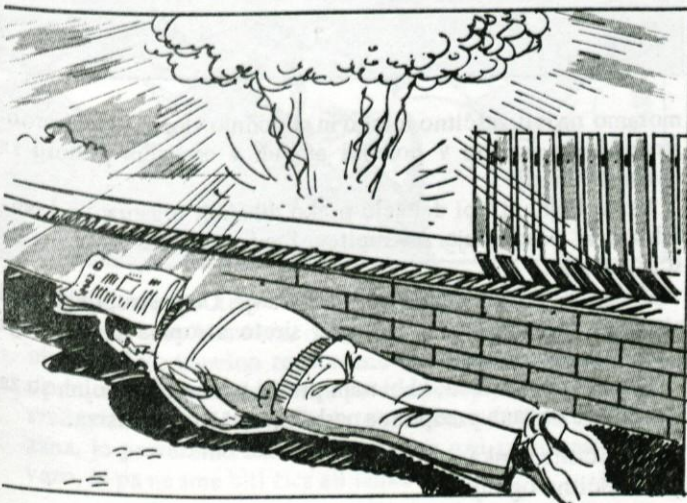
V primeru vojne požare zanetijo zažigalna napadalna sredstva. To so zažigalni naboji, ki ob izgorevanju sproščajo visoko temperaturo in se razpršijo po okolici. To so kemična sredstva, ki se ne dajo pogasiti z vodo, lahko pa se gase tako, da jih pokrijemo in s tem preprečimo dovod zraka, ki je potreben za gorenje. Požare povzročata tudi sproščena toplotna energija pri jedrski eksploziji. Pri množičnih požarih je najbolje, da se zavarujemo in umaknemo iz gorečega območja.

D Ob zračnem napadu

Razvoj vojne tehnike narekuje posebne priprave za obrambo in zaščito prebivalstva, zlasti pred zračnimi napadi s klasičnimi in jedrsko-biološko-kemičnimi borbenimi sredstvi. Te priprave so glede na veliko uničevalno moč sodobnega orožja izredno zahtevne. Težave nastajajo pri urejanju primernih zaklonišč in organizacije službe za obveščanje, javljanje, opazovanje in alarmiranje kot za splošne obrambne priprave prebivalstva.

Razmišljati moramo o tem, da bo vojna lahko dolgotrajna in bodo zračni napadi pogosti. To bo od nas zahtevalo psihične in fizične napore, da bomo vzpostavili normalne pogoje za življenje. Da v takem primeru ne bi ukrepali brezglavo in panično, da bi bile žrtve čim manjše in da bi lahko nadaljevali z delom, si zapomnimo naslednje:

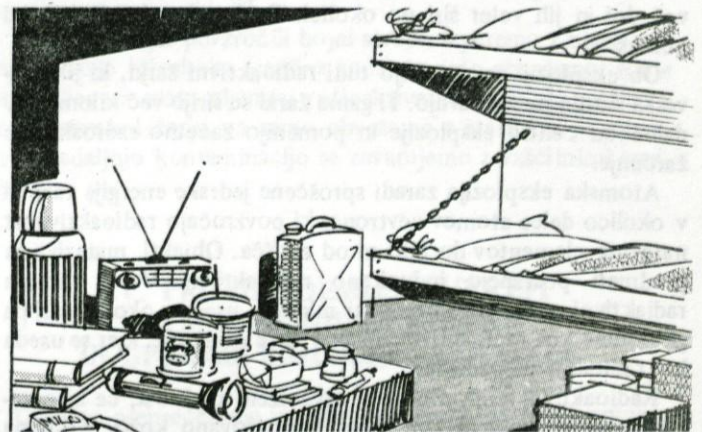
- ob alarmnem znaku za nevarnost zračnega napada pojdimo takoh v najbližje zaklonišče,
- okna ob mraku zastrimo s temno prevleko, ki ne prepušča svetlobe,
- če nas zračni napad zajame na prostem, se vržemo na tla in če imamo čas, poiščemo zaklonišče,



- ob blisku atomske eksplozije se vržemo na tla z glavo stran od bliska in rokami pod trebuhom. Počakajmo, da pride udarni val prek nas, nato si nadenimo zaščitno masko in druga zaščitna sredstva ter se oddaljimo iz kontaminiranega območja,
- če se nam je vnela obleka, se povaljamo po tleh ali jo kako drugače pogasimo,
- ob topi eksploziji ali drugem znamenju, da je izvršen napad s kemičnimi sredstvi, si nadenimo zaščitna sredstva in zbežimo iz območja, ki je nasičeno s strupenimi snovmi. Zavedajmo se, da se strupene pare širijo z vetrom,
- vode po zračnem napadu ne bomo uporabljali, ker utegne biti okužena,
- mrtvih se ne dotikamo. O truplih bomo obvestili reševalce ali varnostne organe,
- ob evakuaciji se ravnajmo po objavljenih navodilih,
- če smo ostali pod ruševinami, se bomo ravnali, kot je opisano za primer potresa.

ZAŠČITA V ZAKLONIŠČIH:

Najzanesljivejšo zaščito pred sodobnimi napadalnimi sredstvi nam nudijo zaklonišča. Ne glede na stopnjo odpornosti nam zaklonišče nudi zavetje pred začetnimi učinki eksplozij in kontaminacijo z jedrskimi in kemičnimi agensi. Začetni učinki imajo najhujše posledice, zato so zaklonišča bistvenega pomena za našo zaščito. Poznejši učinki so počasnejši in nam nudijo več časa, da se jim izognemo ali zaščitimo pred njimi.



V nekaterih zgradbah imamo kleti, ki so dovolj trdne, da nas zavarujejo pred eksplozijami. Če tega ni, si moramo v vojni nevarnosti izkopati zasilno zaklonišče v neposredni bližini stanovanja ali delovnega mesta.

Zaklonišče je racionalno omejen prostor, kjer s svojim ravnanjem ne smemo poslabšati pogojev. Ravnati se moramo po posebnih navodilih, ki so opisana v „Notranjem redu“ zaklonišča.

Vedeti moramo, da je v zaklonišču največ 7 m^3 zraka po osebi na uro, v zaščitnem režimu pa samo $2,5 \text{ m}^3$. V zaklonišču bomo mirovali, da bomo s tem porabili manj kisika in izločili manj ogljikovega dioksida. Odreči se moramo kajenju in uporabi ognja. Živali ne smemo voditi v zaklonišče.

V zaklonišče moramo priti v najkrajšem možnem času – vsekakor pred začetkom napada. Lahko se zgodi, da bomo morali ostati v zaklonišču več dni nepretrgano, zato s seboj odnesemo osnovno posteljnino in vsaj dva obroka hrane in vode. Dobrodošel nam bo v zaklonišču tudi transistor, ki nas bo seznanjal z novicami in posredoval nadaljnja navodila. Če bo zmanjkalo električnega toka, nam bo potrebna baterijska svetilka.

E. Zaščitni ukrepi ob uporabi jedrskih, bioloških in kemičnih napadalnih sredstev

V morebitni vojni bodo prav gotovo uporabljena tudi sredstva za množično uničevanje – jedrsko, biološko in kemično orožje.

Da bomo razumeli namen zaščitnih sredstev, si oglejmo osnovne značilnosti tega orožja.

Jedrsko-atomsko orožje:

Pri vsaki jedrski in termonuklearni eksploziji se v trenutku sprosti ogromna energija v obliki udarnega vala, toplotnega sevanja in radioaktivnega sevanja. Vsak od omenjenih učinkov ima začetno in kasnejše delovanje. Ob eksploziji se zaradi sproščene toplotne energije razširi zrak od središča eksplozije in pritisne na površino zemlje. Zračne gmote se v nekaj sekundah premaknejo od centra eksplozije po površini zemlje kot zračni zid z veliko rušilno močjo. Za njim nastaja brezračni prostor. Čez nekaj sekund se zaradi težnje po izenačevanju pritiska zračni val vrne proti centru eksplozije z isto rušilno močjo. Tako sekundarni učinek udarnega vala poruši tudi tisto, kar je ostalo od prvotnega učinka. Toplotna energija, ki se sprošča ob eksploziji, za trenutek povzroči pravo umetno sonce – goreča krogla od katere se širijo v prostor toplotni in svetlobni žarki, ki povzročajo opekline. Z gradbe, predvsem iz lahko vnetljivega materiala, se vnamejo.

Začetno toplotno žarčenje povzroči požare, ki lahko trajajo več dni in jih veter širi po okolici. To je sekundarni toplotni učinek.

Ob eksploziji se sprostijo tudi radioaktivni žarki, ki jih človeška čutila ne zaznavajo. Ti gama žarki se širijo več kilometrov daleč od centra eksplozije in pomenijo začetno radioaktivno žarčenje.

Atomska eksplozija zaradi sproščene jedrske energije razprši v okolico delce atomov-nevtrone, ki povzročajo radioaktivnost naravnih elementov do 800 m od žarišča. Objekti, materiali in predmeti postanejo inducirano radioaktivni. Veter raznaša radioaktivni prak, ki se po nekaj minutah useda v okolico, ali pa ga odnese kot radioaktivni oblak v širše območje, kjer se useda kot radioaktivna padavina.

Radioaktivni prah prodre v organizem prek ust, če niso zavarovana, v prebavila in skozi poškodovano kožo. Količina 400–600 rentgenov, ki jih sprejme organizem v eni uri, je smrtno nevarna.

Kako ravnamo ob atomski eksploziji:

Ravnamo se po navodilih za primer zračnega napada. Po dveh do treh minutah, ko mine primarni učinek, si z osebno zaščitno opremo zavarujemo dihala in telo ter poškodbe na koži.



Takoj se umaknemo iz kontaminiranega območja, od žarišča eksplozije in proti vetru. Na nekontaminiranem območju takoj pričnemo z osebno dekontaminacijo. Umijemo si odkrite dele telesa, obleko pa izprašimo. Ob tem pazimo, da veter ne raznaša radioaktivnega prahu na druge osebe. Zaradi popolnosti dekontaminacije se moramo čimprej javiti postaji za dekontaminacijo ljudi, kjer bomo dobili nadaljnja navodila.

Biološko orožje:

Že minimalna količina bioloških agensov zadostuje, da povzročijo epidemijo kužnih bolezni na velikem območju. Proti biološkemu orožju se najbolje zavarujemo s pravočasnim cepljenjem proti nalezljivim boleznim. Nosilci kužnih klic so glodalci in žuželke. Če se množično pojavijo, moramo o tem obvestiti pristojne organe.

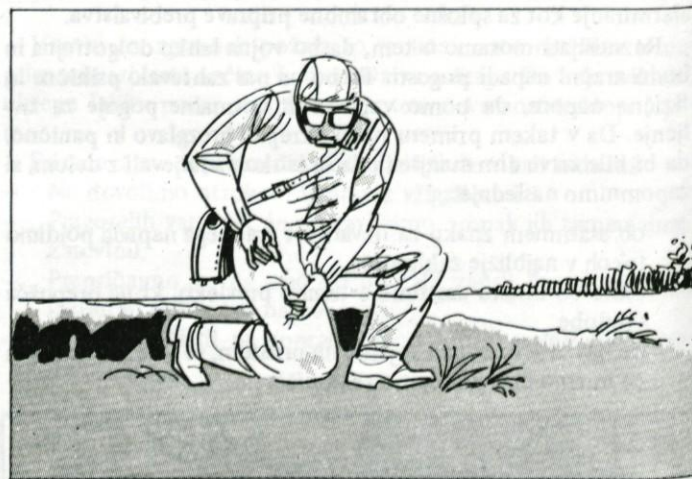
Kemično orožje:

Bojni strupi so strupene kemične spojine, ki se uporabljajo v različnem agregatnem stanju. Razlikujemo jih glede na trajnost delovanja in glede na učinek. Za nas je pomembno, da vemo, na kaj učinkujejo in kako se pred njimi zaščitimo.

Pred vsakim kemičnim strupom nas ščiti zaščitna maska. Mehurjevci so kapljičasti bojni strupi, ki delujejo na kožo in povzročajo mehurje. Če nas oškropijo ti strupi, jih enostavno popivnemo z vato ali tamponom, ki ga imamo v osebem priboru za dekontaminacijo. Brisati ne smemo, ker tako lahko strup prenašamo in ga še globlje vtremo v kožo. Nato izpostavljene dele telesa umijemo z milom in vodo.

Dražljivci so kemične spojine, ki delujejo na sluznico in povzročajo draženje. Pred njimi nas zavaruje zaščitna maska.

Dušljivci so bojni strupi, ki povzročajo zadušitev. Takoj si



moramo nadeti zaščitno masko in si podnjo vložiti hlapni protistrup, ki ga imamo v posebni ampuli v osebem priboru za dekontaminacijo.

Krvni bojni strupi delujejo preko dihalnih organov na krvna telesa in povzročajo zastrupitev. Pred njimi nas zavaruje zaščitna maska.

Živčni bojni strupi delujejo na živčevje. Ob zastrupitvi s temi strupi si moramo takoj vbrizgati sireto atropina iz osebne opreme za dekontaminacijo.

Glede na nevarnosti, ki bi nam pretile v morebitni vojni, so za slehemega občana predpisana naslednja zaščitna sredstva:

1. Zaščitna maska
2. Zaščitno ogrinjalo

3. Prvi povoj (tip 3)
4. Osebni pribor za dekontaminacijo, ki vsebuje:
 - zavoj vate
 - zavoj papirnatih robcev
 - zavoj pralnih sredstev
 - 50 g sode bikarbone
 - 200 ml alkohola
 - sireta atropina

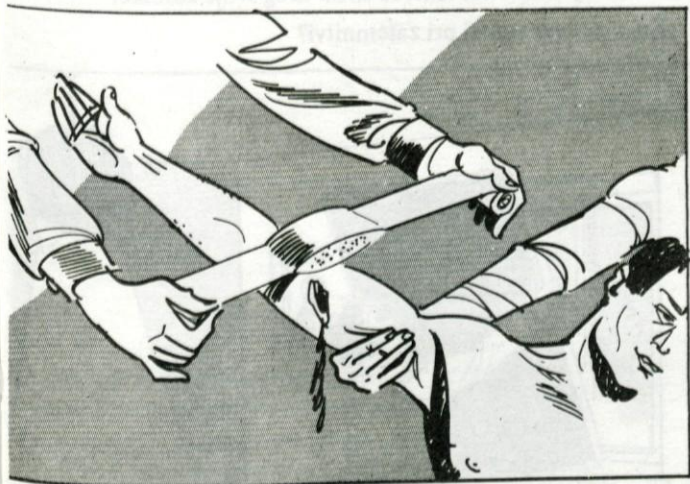
Z osebnim priborom je možno opraviti le enkratno zasilno dekontaminacijo, zato se moramo po vsakem kontaminiranju javiti na dekontaminacijski postaji, da opravimo popolno dekontaminacijo.

III. PRVA MEDICINSKA POMOČ OB POŠKODBAH

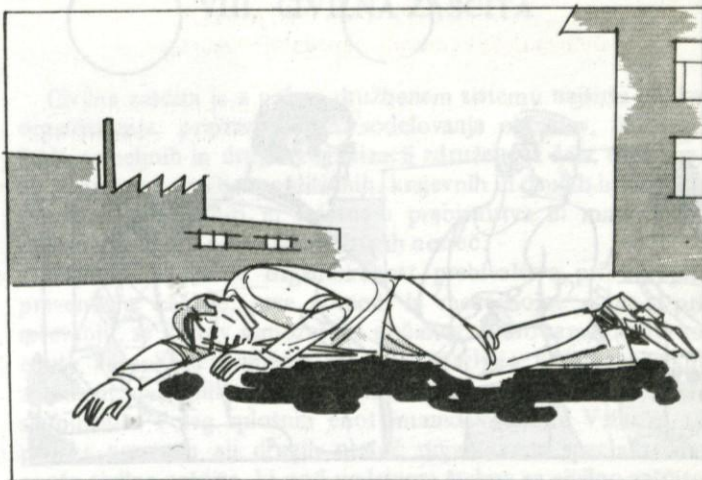
Vsako naravno ali drugo nesrečo vedno spremlja veliko število poškodb in obolenj. Zaradi velikega števila poškodovanih, hude naravne nesreče in vojne razmere deloma ohrome zdravstveno službo, zato je velikega in odločilnega pomena, da zna vsak nuditi prvo pomoč. Pravilna in pravočasna pomoč je že mnogim rešila življenje. Nudimo pa jo le samo v primeru, če smo prepričani, da poškodovanemu naša pomoč ne bo škodovala. Če v trenutku nastane veliko poškodb, je odločilnega pomena tudi samopomoč in medsebojna pomoč. Če je število poškodovanih večje, je bistvenega pomena, da damo prednost poškodovancem, ki potrebujejo takojšnjo pomoč in šele nato tistim, ki lahko počakajo in si delno pomagajo sami.

Odločilni postopki prve pomoči so:

1. Ponesrečenca moramo zavarovati in ga oddaljiti od nevarnega mesta.
 2. Ustaviti moramo smrtno nevarno krvavitev.
 3. Navidezno mrtvega ponesrečenca moramo oživiti.
 4. Mesto, kjer so poškodovanci zavarujemo in pokličemo reševalce.
- Med tem ponesrečenca prenesemo na varen prostor in ga namestimo v pravilen položaj, glede na vrsto poškodbe – bočna ali „koma“ lega nezavestnega poškodovanca, da preprečimo zadušitev.



- Močno zunanjo krvavitev preprečimo s pritiskom žile ob kost med rano in srcem, oziroma s pritisno (kompresijsko) obvezo. Zelo uspešno zaustavimo krvavitev, če pristisnemo s prsti ali roko prek blazinice prvega povoja, sterilne gaze ali svežega robca na rano. Če je okončina odtrgana ali odrezana, jo prevežemo nekaj centimetrov nad rano s trdo prevezo, ki pa ne sme biti žica ali tanka vrv.



- Navidezno mrtvemu ponesrečencu takoj pomagamo z umetnim dihanjem in masažo srca.
- Ponesrečenca ne smemo pustiti samega, dokler ga ne izročimo v zdravstveno oskrbo.

Opekline, ne glede na nastanek in obseg, takoj hladimo z vodo, najbolje s tekočo. Če ponesrečencu gori obleka, najprej gasimo z vodo, če je v bližini ali ga povaljamo po tleh, prekrijemo z odejo ali preprogo, da pogasimo gorenje.

Oparine prav tako hladimo s hladno vodo, v nasprotnem primeru pa moramo polita oblačila čim prej odstraniti.

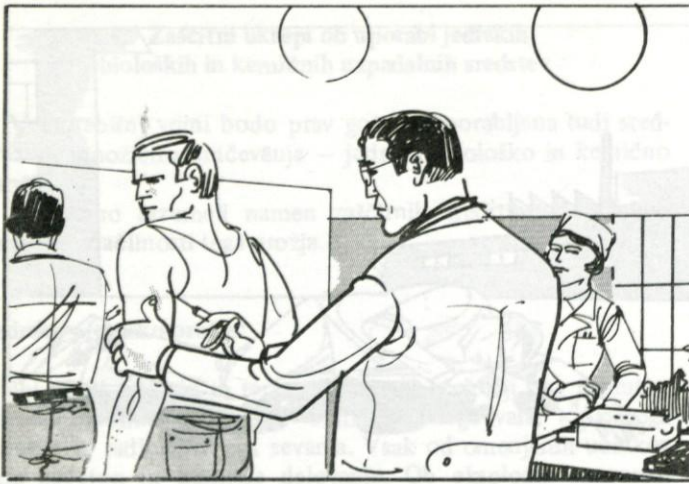
Opekline po hlajenju prekrijemo kot odprte rane, kar prek ostankov zgorelih oblačil.

Rane, ki so jih povzročili bojni strupi, izperemo z blago raztopino sode bikarbone (jedilna soda) in nato obvežemo. Rane povzročene z zastrupljenimi radioaktivnimi delci ali peklino z radioaktivnimi žarki pa samo obvežemo s sterilnim povojem. Pred nadaljnjo kontaminacijo se zavarujemo z zaščitnimi sredstvi.

IV. PROTIEPIDEMIJSKI UKREPI OB MNOŽIČNIH NESREČAH IN UPORABI BIOLOŠKEGA OROŽJA

Uspešno preprečevanje in zatiranje kužnih bolezni v primeru množičnih nesreč in ob uporabi biološkega orožja je odvisno od poučenosti, discipline in izvajanja protiepidemijskih ukrepov med prebivalci. Ob potresu ali bombariranju obstaja nevarnost kužnih obolenj zaradi poškodovanega vodovodnega omrežja, kanalizacije in razpadajočih človeških ter živalskih trupel. Ob poplavih grozi nevarnost okužbe pitne vode in hrane. V primeru uporabe bioloških sredstev – bolezenskih mikroorganizmov in vektorjev, ki širijo nalezljive bolezni, moramo izvajati protibiološko zaščito:

- dokler ni objavljeno, da so sanitarni organi pregledali ali razkužili pitno vodo, uporabljajmo le prekuhano ali klorirano vodo. Pitno vodo uporabljajmo le iz tistih virov, ki so označeni kot primerni,
- živil, ki so bila dostopna glodalcem in muham ali pa so bila zalita z vodo, ne uživajmo. Vsa živila pred uporabo razkužimo s kuhanjem,
- male in velike potrebe ne opravljajmo v poškodovanih straniščih ali po zemljišču v okolici, temveč izključno v latrinah,
- vedno si pred jedjo umijemo roke z milom in prekuhano vodo (razkuženo),



- organizirano in aktivno pristopajmo k celjenju proti kužnim boleznim, ki ga izvaja protiepidemiološka služba,
- okuženega bolnika takoj osamimo in prijavimo organom protiepidemiološke službe ter oskrbimo njegov prevoz v bolnišnico,
- na ogroženem terenu organizirajmo sistematično uničevanje podgan, miši in mrčesa,
- pomagajmo zdravstvenim delavcem in drugim aktivistom pri izvajanju in uveljavljanju vseh ukrepov proti epidemijam.

Protibiološko zaščito v vojni izvajamo z naslednjimi ukrepi:

- z organizacijo enotnega sistema opazovanja. Odkrivajmo biološki napad,
- z zbiranjem vzorcev različnega materiala, za katerega sumimo, da je okužen. Paziti moramo na pitno vodo, hrano, poginjene živali, sumljive predmete, ki jih najdemo po preletu letal, mrčes in druge pojave.

Kdor ugotovi ali zve za pojav katerekoli nalezljive bolezni, mora to takoj javiti zdravstveni ali drugi pristojni službi.

Okuženo območje označimo z vidnimi napisi, preprečimo pristop vsem, razen osebu za protibiološko zaščito.

V. EVAKUACIJA IN NASTANITEV PREBIVALSTVA

Naravne in druge množične nesreče imajo včasih zelo hude in dolgotrajne posledice. Poleg žrtev in gnotne škode ostanejo ljudje brez bivališča. Evakuacija je nujen ukrep za preprečevanje morebitnih ponovnih nesreč in epidemij nalezljivih bolezni, ki



lahko izbruhnjejo v neurejenih življenjskih razmerah. Razen tega je potrebno po nesreči odstraniti vse posledice in zagotoviti osnovne možnosti za nastanitev prizadetih.

Ob prehodu v vojno stanje je namen evakuacije v tem, da se zmanjša gostota prebivalstva in tako tudi število žrtev ob sovražnih napadih.

Evakuacija vključuje samo določene kategorije prebivalcev, otroke, bolnike in onemogle.

Pravočasno evakuacija prebivalstva se razglasi s posebno odredbo in izvaja po vnaprej pripravljenem načrtu. Načrte za nastanitev prebivalstva izdelujejo družbenopolitične skupnosti, ki sprejemajo evakuirano prebivalstvo. Po sanaciji prizadetega območja po zračnih napadih, štabi za civilno zaščito prevzamejo skrb za ponovno nastanitev evakuiranega prebivalstva.

Po objavi odredbe o evakuaciji ukrenino naslednje:

- zberemo se na zbirališču svoje evakuacijske enote z vsemi člani, ki so predvideni za evakuacijo in se javimo poverjeniku ali pomočniku,
- s seboj prinesemo po možnosti najnujnejšo opremo,
- če imamo svoje vozilo, se zglasimo pri poverjeniku, ki nam bo dal potrebna navodila glede kraja nastanitve in smeri prevoza,
- če smo si sami zagotovili nastanitev, sporočimo poverjeniku, da nas ne bi pogrešali,
- evakuacija bo potekala po točno določenih smereh do kraja nastanitve, peš ali s transportnimi sredstvi,
- pred odhodom zaklenimo stanovanje. Na našo imovino bodo pazili varnostni organi,
- ranjence in bolnike evakuiramo ločeno, po prej izvedeni triazi.

VI. ZATEMNJEVANJE

Namen zatemnitve je, da oteži orientacijo sovražnih letal za neposredne napade na naseljena mesta in posamezne objekte.

Za zatemnjevanje so odgovorni vsi stanovalci stanovanjskih zgradb, organizacije združenega dela in lastniki vozil v prometu.

Z nedisciplino pri izvajanju zatemnjevanja ogrožamo ne samo sebe in svojo družino, temveč širok krog svoje soseske.

Kaj moramo storiti pri zatemnitvi?



- Na vse svetlobne – zasteklene odprtine – okna in vrata namestimo okvir s temnim neprosojnim papirjem. Zadostuje tudi temna platnena navojnica ali gosta temna zavesa.
- Luči nikakor ne smemo prižigati, dokler nismo zastrli svetlobnih odprtini.

Vozilo moramo opremiti s senčili na vseh glavnih in pomožnih svetlobnih telesih, tako kot veleva poseben predpis.

VII. POUK, VZGOJA IN USPOSABLJANJE PREBIVALSTVA

Priloga nas seznanja le z osnovnimi navodili za preprečevanje nesreč in ublažitev posledic le-teh, zato je nujno, da naše znanje še izpopolnujemo.

Pouk, usposabljanje in druge oblike pridobivanja znanja na tem področju so izrednega pomena. Tečaji in vaje za pripadnike enot in štabov civilne zaščite dajo obširnejše znanje, ki se z vajami praktično dopolnjuje. Vedeti moramo, da organizirane enote civilne zaščite mesta in stalne reševalne službe ne bodo zmogle vsega ob reševanju, pa tudi njihova učinkovitost ne bo zadostna, če ne bomo vsi sodelovali. Lahko se zgodi, da izurjeni reševalci ne bodo takoj dosegljivi in bi čakanje nanje pomenilo izgubo najdragocenejšega – človeškega življenja.

Poučenost o nevarnostih, ki nam prete, o zaščiti pred njimi in o možnostih reševanja prizadetih ter nas samih, bo v množnem preprečila zbežnost in nerazsodnost v primeru naravne ali druge nesreče.

VIII. CIVILNA ZAŠČITA

Civilna zaščita je v našem družbenem sistemu najširša oblika organiziranja, pripravljanja in sodelovanja občanov, delovnih ljudi, temeljnih in drugih organizacij združenega dela, organizacij in organov družbenopolitičnih, krajevnih in drugih interesnih skupnosti pri zaščiti in reševanju prebivalstva in materialnih dobrin v primeru naravnih ali drugih nesreč.

Najbolj množična organiziranost prebivalstva pri ukrepih preventivne zaščite, prve pomoči in medsebojne pomoči pri reševanju, se kaže v samozaščiti občanov. Jedro samozaščite so enote za splošne namene, ki se ustanavljajo v stanovanjskih zgradbah, delovnih organizacijah, državnih organih in krajevnih skupnostih. Poleg splošnih enot imamo v občini Vrhnika za primer naravnih ali drugih nesreč organizirane specializirane enote civilne zaščite, ki pod vodstvom štabov za civilno zaščito krajevnih skupnosti in občine izvajajo obsežnejše in zahtevnejše naloge reševanja prebivalcev. V primeru kakršnekoli nesreče, ki nas lahko zajame, lahko z gotovostjo trdimo, da ne bomo prepuščeni sami sebi. Specializirane enote civilne zaščite in prebivalci, organizirani v okviru samozaščite, bodo s skupnimi močmi odstranili posledice vsake nesreče.

